

Poliisin 25.10.2016 julkaiseman tilaston mukaan Joensuussa ovat seksuaaliset rikokset lisääntyneet vuoden 2016 aikana 229 % jakaantuen seuraavasti. Raiskaukset 275 %, lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö 66,67 %, muut seksuaalirikokset 250 % ja seksuaalinen ahdistelu 200%. Mihin ennaltaehkäiseviin toimiin kaupunki ryhtyy, jotta tilanne ei jatku nykyisen kaltaisena? (Liite 1)

Perussuomalaisten valtuustoryhmä

Teemu Arponen
Eero Bogdanoff
Anni Kallio Anni Kallio
Sirpa Hyökki
Sanna Järvelä Sanna Järvelä
Jussi Niinonen
Jussi Niinonen
Jussi Niinonen
Jussi Niinonen

POLIISI

TILASTOT - 167 JOENSUU

TIETOLÄHDE: Poliisin tulostietojärjestelmä PolStat

PolStat sisältää tietoa monista eri tietojärjestelmistä - se on tietovarasto poliisille ja ulkopuolisille tiedon tarvitsijoille.

PolStat palvelee poliisin ydintoimintoja, talous- ja henkilöstöhallintoa sekä ulkopuolisia tiedontarvitsijoita. Se tuottaa tilastoja ja raportteja esimerkiksi rikosten ja hälytystehtävien määrästä sekä poliisin työstä, taloudesta ja henkilöstöstä. Tietoja voidaan käyttää myös tutkimuksiin, analyyseihin ja selvityksiin.

Poliisin vallakunnallista tulostietojärjestelmä PolStatia hoitava tiimi on osa Poliisiammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehittämisosastoa.

Poliisille ilmoitetut rikokset	2014	2015	2015		Muutos	Muutos%
			Tammi - syys	Tammi - syys		
Kaikki rikokset	9 781	9 533	7 298	6 052	-1 246	-17,07% ▼
Rikoslakirikokset	6 404	6 184	4 853	4 276	-577	-11,89% ▼
Rikoslakirikokset (pl liikenne rikokset)	4 569	4 504	3 557	3 202	-355	-9,98% ▼
Rikoslakirikosten (pl liikenne) selvitys %	54,1%	68,2%	70,5%	48,0%	-22,5	▼
Pimeinä tulleiden rikoslakirikosten (pl liikenne) selvitys %	21,7%	21,3%	22,7%	19,3%	-3,4	▼
Rikoslakirikosten (pl liikenne) tutkinta-aika	80	62	50	78	28	55,60% ▲
Omaisuusrikokset yhteensä	2 906	2 876	2 273	2 036	-237	-10,43% ▼
Omaisuusrikosten selvitys %	40,5%	39,8%	38,5%	38,4%	0,0	▼
Pimeinä tulleiden omaisuusrikosten selvitys %	18,6%	15,1%	15,0%	17,4%	2,5	▲
Omaisuusrikosten tutkinta-aika	76	81	68	68	0	-0,32% ▼
Moottorikulkuneuvon käyttövarkaudet	66	61	54	49	-5	-9,26% ▼
Varkaudet yhteensä	907	853	690	626	-64	-9,28% ▼
Ryöstöt yhteensä	13	14	11	15	4	36,36% ▲
Petosrikokset yhteensä	393	436	332	299	-33	-9,94% ▼
Luvatta tunkeutuen* varkaudet yhteensä	258	249	205	185	-20	-9,76% ▼
Asunnosta (vain törkeät varkaudet yrityksineen)	5	11	11	21	10	90,91% ▲
Vapaa-ajan asunnosta	12	12	11	16	5	45,45% ▲
Liikkeestä	15	23	15	12	-3	-20,00% ▼
Moottorijoneuvosta	88	65	53	37	-16	-30,19% ▼
Muu varkaus	112	102	87	81	-6	-6,90% ▼
Väkivaltarikokset yhteensä	544	561	438	360	-78	-17,81% ▼
Väkivaltarikosten selvitys %	79,8%	62,6%	59,4%	56,7%	-2,7	▼
Pimeinä tulleiden väkivaltarikosten selvitys %	56,6%	30,0%	29,1%	26,7%	-2,5	▼
Väkivaltarikosten tutkinta-aika	108	112	104	132	28	27,39% ▲
Pahoinkiteilyrikokset yhteensä	522	542	424	327	-97	-22,88% ▼
Pahoinkiteilyrikokset yleisellä paikalla	261	268	223	153	-70	-31,39% ▼
Pahoinkiteilyrikokset yksityisellä paikalla	261	274	201	174	-27	-13,43% ▼
Törkeät pahoinkiteilyt	25	26	22	8	-14	-63,64% ▼
Henkirikokset yrityksineen	10	8	6	3	-3	-50,00% ▼
Henkirikokset	3	0	0	0	0	/0
Seksuaalirikokset yhteensä	39	23	17	56	39	229,41% ▲
Raiskausrikokset	12	11	8	30	22	275,00% ▲
Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö	11	6	3	5	2	66,67% ▲
Muut seksuaalirikokset	16	6	6	21	15	250,00% ▲
Seksuaalinen ahdistelu **		4	4	12	8	200,00% ▲
Huumausainerikokset yhteensä	321	233	187	190	3	1,60% ▲
Törkeät huumausainerikokset	11	10	9	8	-1	-11,11% ▼

* Luvatta tunkeutuen varkausrikokset(pl näplistyset):

- Asunnosta luvatta tunkeutuen kirjataan niissä tapauksissa, joissa on tunkeuduttu asuttuun asuntoon

- Vapaa-ajan asunnosta luvatta tunkeutuen kirjataan niissä tapauksissa, joissa on tunkeuduttu vapaa-ajan asuntoon sen käyttöasteesta riippumatta

- Liikkeestä luvatta tunkeutuen kirjataan niissä tapauksissa, joissa on tunkeuduttu tehdas- tai tuotantotilaan, myymälään, kioskiin tai muuhun asiakastilaan, josta tavaroita tai palveluja myydään, taikka näiden yhteydessä olevaan varastoon

- Moottorijoneuvosta luvatta tunkeutuen kirjataan, jos rikoksen kohteena on moottorijoneuvo

- Muu varkaus luvatta tunkeutuen kirjataan, jos rikoksen kohteena ovat kellarikomero, varasto, ulkorakennus, autotalli tai muu vastaava paikka

** Rikosnimikkeenä seksuaalinen ahdistelu tuli rikoslakiin syyskuussa 2014

Vastaus Perussuomalaisten Joensuun valtuustoryhmän valtuustokysymykseen seksuaalirikosten ennaltaehkäisystä

8736/09.00/2016

KH 21.11.2016 § 417

Perussuomalaisten Joensuun valtuustoryhmä jätti 31.10.2016 kaupunginvaltuuston puheenjohtajalle valtuustokysymyksen seksuaalirikosten ennaltaehkäisevästä toiminnasta.

Valtuustokysymyksen ovat allekirjoittaneet valtuutetut Teemu Arponen, Eero Bogdanoff, Osmo Kokko, Sari Sallinen, Sirpa Hyökki, Sampsa Jääskeläinen, Jussi Wihonen ja Veijo Oinonen.

Vastaus tulee antaa valtuuston työjärjestyksen 6 §:n mukaisesti viimeistään siinä valtuuston kokouksessa, joka ensiksi pidetään neljän (4) viikon kuluttua kysymyksen tekemisestä, tai ilmoitettava silloin syy, minkä vuoksi vastausta ei voitu antaa.

Kaupunginvaltuusto lähetti kysymyksen kaupunginhallituksen valmisteltavaksi, joka 7.11.2016 § 391 päätti lähettää asian hallintoyksikön valmisteltavaksi.

Poliisilta saatujen tietojen mukaan poliisi julkaisee säännöllisesti tilastoja *Poliisin tietoon tulleista rikoksista*. Näissä tilastoissa näkyvät siis poliisille ilmoitetut rikokset. Nämä tilastot eivät kerro esimerkiksi sitä, onko ilmoitus johtanut esitutkintaan, syyteharkintaan tai käräjäoikeuden tuomioon.

Poliisin tilastoissa muutosta verrataan edellisvuoden vastaavaan ajanjaksoon. Tarkennetun tiedon mukaan poliisille tehty ilmoitukset seksuaalirikoksista ovat lisääntyneet tammi-lokakuussa 2016 verrattuna tammi-lokakuuhun 2015 määrällisesti 35 ilmoitetulla rikoksella (166,7 %). Ilmoitetusta 56 rikoksesta syylliseksi epäilty oli poliisin tiedossa 38 ilmoituksessa.

Raiskausrikokset ovat lisääntyneet vastaavana aikana 21 ilmoituksella. Raiskausrikoksista on tehty tänä vuonna yhteensä 30 ilmoitusta. Luku pitää sisällään kaikki tekemuodot ja myös niiden yritykset.

Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö kirjattiin Joensuussa tammi-lokakuussa 2016 rikosilmoitukseen kuusi kertaa. Määrä on sama kuin viime vuonna vastaavana aikana. Vuonna 2014 tehtiin 11 ilmoitusta lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä.

Suhteutettuna kokonaisrikollisuuteen seksuaalirikokset ovat 0,8 % kaikista poliisille Joensuussa tammi-lokakuussa 2016 ilmoitetuista rikoksista ja 13 % ilmoitetuista väkivaltarikoksista..

Poliisilta saatujen tietojen mukaan seksuaalirikokset ovat vakavia rikoksia ja poliisi suhtautuu niihin tarpeellisella vakavuudella.

Seksuaalirikosten ilmoitusmäärien lisääntyminen ei ole selitettävissä yhdellä tai kahdella syyllä. Tässä kuitenkin joitain:

1. Ihmisten kynnys ilmoittaa henkilöönä kohdistuneista rikoksista näyttää jonkin verran madaltuneen; ihmiset ilmoittavat nykyisin aiempaa herkemmin myös muista itseensä kohdistuneista rikoksista kuin seksuaalirikoksista. Näin pitää toki ollakin, se heijastaa osaltaan luottamusta viranomaisiin.

2. Ulkomaalaisten määrän lisääntyminen näkyy myös jonkin verran ilmoitettujen rikosten tilastoissa. Se on myös valtakunnallinen trendi. Ulkomaalaisten tekemiksi ilmoitetut ja epäillyt seksuaalirikokset lisäävät ilmoitusten määrää. Suhteutettuna viime vuoden lopulla ja tämän vuoden alussa maahan tulleiden ulkomaalaisten määrään luku ei ole kovin suuri. Seikka on vakavasti otettava siitä huolimatta.

3. Seksuaalinen ahdistelu tuli rikoslakiin syyskuussa 2014. Viime vuonna Joensuussa tehtiin tästä rikoksesta kaikkiaan 4 ilmoitusta. Tänä vuonna tammi-lokakuussa ilmoituksia on kirjattu 12.

Seksuaalirikokset ovat rikoksia, joihin poliisin toimin ennalta ehkäisevästi on erittäin vaikea puuttua. Myös kaupungin mahdollisuudet estää näitä rikoksia ovat rajalliset, vaikka kaikki mahdolliset keinot tuleekin hakea ja käyttää rikosten ehkäisemiseksi. Seksuaalirikokset tehdään useimmiten "neljän seinän sisällä" eikä niille ole useinkaan muita silminnäköitä.

Poliisilta saadun tiedon mukaan poliisi pyrkii kuitenkin omassa ennalta estävässä työssään korostamaan kaikille ihmisille myös seksuaalirikosten rangaistavuutta. Kouluissa ja muissa erilaisissa tapaamisissa, myös nuorten aikuisten ja vanhempien aikuisten kanssa asia otetaan esille muistuttaen ihmisen oikeudesta päättää omasta kehostaan ja sen koskemattomuuden kunnioittamisesta.

Ulkomaalaisille on erityisesti suunnattu tietoisuuskampanioita ja opaslehtisiä asioista, jotka ovat Suomessa sallittuja ja kiellettyjä. Tätä materiaalia on jaettu ja jaetaan edelleen mm. paikoissa, joissa ulkomaalaiset tapaavat sekä vastaanottokeskuksissa. Tällaista materiaalia löytyy mm. poliisin nettisivuilta: <https://www.poliisi.fi/tietoaturvapaikanhakijoille>

Joensuun kaupunginvaltuuston 16.11.2015 § 127 hyväksymä turvallisuussuunnitelma "Turvallista elämää Joensuussa" käsittelee kaupunkilaisten ja kaupungissa olevien ihmisten arkiturvallisuutta. Arkiturvallisuudella tarkoitetaan normaaliolojen eli jokapäiväisen elämän turvallisuutta.

Turvallisuussuunnitelma on laadittu yhteistyössä viranomaisten (mm. poliisi, pelastuslaitos, rajavartiolaitos) sekä järjestöjen kanssa. Turvallisuussuunnitelma päivitetään valtuustokausittain. Taustalla on Valtioneuvoston periaatepäätös kolmannesta sisäisen turvallisuuden ohjelmasta "Turvallisempi huominen" 14.6.2012.

Joensuun kaupungin turvallisuussuunnitelmaan on sisällytetty ne asiat, jotka paikallisen toimintaympäristön analyysin ja riskien kartoituksen pohjalta arvioidaan tärkeimmiksi alueen turvallisuuteen vaikuttaviksi seikoiksi.

Merkittävänä tausta-aineistona turvallisuussuunnitelman valmistelussa on poliisille ilmoitetut rikokset.

Turvallisuussuunnitelmaan sisältyneen poliisin arvion mukaan yleisen järjestyksen ja turvallisuuden tila on säilynyt kohtalaisen hyvänä koko maakunnan alueella. Henkeen ja terveyteen kohdistuneiden rikosten määrä on kuitenkin pysynyt keskimääräistä korkeammalla tasolla.

Turvallisuussuunnitelman toimeenpano-ohjelmassa on kirjattu toimenpiteitä, joiden avulla rikoksia pyritään ennaltaehkäisemään ja niihin puuttumaan. Poliisin toimenpiteiden lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisia on koulutettu lähisuhdeväkivallan seulontaan, moniammatillinen Marak-riskiarviointiryhmä kokoontuu säännöllisesti. Järjestöpuolella rikoksen uhri voi tukeutua erityisesti rikoksen uhrin auttamiseen erikoistuneisiin toimijoihin kuten Rikosuhripäivystykseen (RIKU).

Poliisi, tulli ja rajavartiolaitos tekevät yhteistyössä ulkomaalaisvalvontaa säännöllisesti vuosittain erikseen laadittujen valvontasuunnitelmien mukaisesti. Kenttävalvontaa on painotettu laittomaan maassa oleskeluun, laittoman maahantulon järjestämiseen ja luvattomaan työntekoon. Valvonnassa ja tutkinnassa kiinnitetään huomio turvapaikkahakemusten väärinkäyttöön ja sen yhteyteen liittyviin rikoksiin. Ulkomaalaisvalvonta on nivelletty osaksi päivittäistä poliisin valvontatehtävää.

Turvallisuussuunnitelman toimenpiteitä tarkastellaan kriittisesti ja seurannassa katsotaan kohdentuvatko ne oikein. Suunnitelmassa on päätetty, että toimenpideohjelmien toteutumista seurataan vuosittain. Tavoitteena on kehittää koko ajan enemmän mittareita, joilla voidaan havainnollistaa ja koota tietoja siitä, ollaanko menossa haluttuun suuntaan.

Turvallisuussuunnitelman seurantapalaveri on valmisteltavana ja siinä tullaan yhteistyössä kaupungin ja muiden viranomaisten (jatkossa myös Siun Sote) kanssa arvioimaan toteutunutta kehitystä ja sen edellyttämiä toimenpiteitä. Tällöin tarkastellaan myös nyt esillä olevien tilastotietojen mahdollisesti edellyttämiä jatkotoimenpiteitä.

Sosiaali- ja terveystoimella on seksuaalirikoksiin liittyvää koottua tietoa ja menettelytapaohjeita. Sosiaalipalvelujen antama selonteko aiheesta on liitteenä.

Valmistelija: hallintoyksikkö

Kaupunginjohtajan muutettu päätösehdotus:
Kaupunginhallitus ehdottaa, että kaupunginvaltuusto päättää

merkitä edellä olevan vastauksena Perussuomalaisten Joensuun valtuustoryhmän valtuustokysymykseen ja

todeta kysymyksen loppuun käsitellyksi.

Lisäksi kaupunginhallitus toteaa, että esitetty kysymys on keskeisiltä osiltaan muiden kuin kaupungin viranomaisen toimivaltaan kuuluva asia, mutta asian tärkeyden vuoksi vastaus ja sen kautta valtuustolle annettava informaatio asiassa katsotaan perustelluksi.

Päätös:

Keskustelun aikana Jussi Wihonen esitti asian palauttamista uudelleen valmisteltavaksi. Eero Bogdanoff kannatti Wihosen esitystä.

Puheenjohtajan esityksestä päätettiin suorittaa asiassa kättennostoäänestys siten, että ne jotka kannattavat asian käsittelyn jatkamista äänestävät JAA ja ne, jotka kannattavat esitystä asian palauttamista uudelleen valmisteltavaksi äänestävät EI.

Suoritettussa äänestyksessä annettiin 9 JAA -ääntä (Kauppinen, Tolkki, Heikura, Hattunen, Keskisalo, Heinonen, Tahvanainen, Järvinen, Huovinen) ja 2 EI -ääntä (Wihonen, Bogdanoff).

Kaupunginhallitus päätti siten jatkaa asian käsittelyä.

Kaupunginhallitus hyväksyi tämän jälkeen kaupunginjohtajan muutetun päätösehdotuksen yksimielisesti.

Arto Pippuri poistui kokouksesta asian käsittelyn aikana.

Jussi Wihonen poistui kokouksesta tämän asian käsittelyn jälkeen.

KV 28.11.2016 § 112

Ehdotus:

Kaupunginhallitus ehdottaa, että kaupunginvaltuusto päättää

merkitä edellä olevan vastauksena Perussuomalaisten Joensuun valtuustoryhmän valtuustokysymykseen ja

todeta kysymyksen loppuun käsitellyksi.

Keskustelu:

Asiassa käytiin keskustelu, jossa kaksi valtuutettua käytti puheenvuoron. Keskustelussa ei tehty päätösehdotuksesta poikkeavia esityksiä.

Päätös:

Hyväksyttiin yksimielisesti.

Seksuaalirikokset

Seksuaalirikoksia ovat rikoslain mukaan raiskaus, törkeä raiskaus, sukupuoliyhteyteen pakottaminen, seksuaalisen tekoon pakottaminen, seksuaalinen hyväksikäyttö, lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö ja törkeä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö, seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttö, seksuaalipalvelujen ostaminen nuorelta sekä paritus (RL 20). Suuri osa seksuaalisesta väkivallasta jää piilorikollisuudeksi. Raiskauksia tapahtuu eniten tutustumistilanteissa ja tuttavien kesken; vain joka neljäs tapaus on uhrille tuntematon. Tutkimusten mukaan seksuaaliseen kanssakäymiseen pakotettujen naisten määrä vuoden aikana on noin 15 000. Seksuaalirikosten todellista määrää on vaikea selvittää. Ne ovat tyypillisesti rikoksia, joita ei helposti ilmoiteta poliisille eikä niistä myöskään aina kerrota tutkimuksissa. Naisuhritutkimuksen mukaan suomalaisista 18–74-vuotiaista naisista viidesosaa oli ainakin kerran elämänsä aikana pakotettu tai yritetty pakottaa seksuaaliseen kanssakäymiseen. Miehistä 2,5 prosenttia on joutunut pakottamisen tai sen yrityksen uhriksi.

Poliisin tietoon tulleiden seksuaalirikosten määrä on lisääntynyt. Myös poliisin tietoon tulleet raiskaukset ovat lisääntyneet viimeisen viiden vuoden aikana. Poliisin toiminnan tehostuminen voi selittää ilmi saatujen rikosten lukumäärän kasvua. Lisäksi ilmoitusherkkyudessa on saattanut tapahtua muutoksia aktiivisen väkivaltatyön esilläpidon ja työmenetelmien kehittymisen myötä. Ohessa on tilasto Pohjois-Karjalan käräjäoikeudessa tuomittujen seksuaalirikosten määrän kehityksestä. Tilasto sisältää koko P-K:n käräjäoikeuden alueen rangaistusten määrän, ei vain Joensuun alueen rikoksia, mutta voidaan todeta, että seksuaalirikoksista epäiltyjen ja tuomittujen määrä kaikkiaan on nousussa Pohjois-Karjalassa ilmoitettujen rikosten määrän nousun lisäksi.

Rangaistukset rikoksittain, 2009–2015 (käräjäoikeudet ja hovioikeus ensimmäisenä oikeusasteena)

	.Oikeudessa tuomitut (lkm)
Pohjois-Karjalan käräjäoikeus	
20 Luku SEKSUAALIRIKOKSISTA	
Rangaistusten (tapausten) lukumäärä	
2009	15
2010	13
2011	8
2012	13
2013	18
2014	16
2015	20

Lapsiin kohdistuvat rikokset

Lapsen seksuaalisella hyväksikäytöllä tarkoitetaan lapsen koskemattomuutta loukkaavia tekoja, joihin kuuluvat mm. lapsen kohdistuva tirkistely, lapsen saattaminen paljastamaan sukupuolielimensä tai kuvaaminen seksuaalisessa tarkoituksessa, lapsen saattaminen katsomaan pornografista materiaalia tai toisen henkilön sukupuolielimiä, lapsen seksuaalinen koskettelu tai lapsen kohdistuva seksuaalinen väkivalta, lapsen saattaminen koskettamaan toisen henkilön sukupuolielimiä tai osallistumaan sukupuoliseen toimintaan, yhdyntä tai sen yritys ja

lapsiprostituutio. Lasten seksuaalista väkivaltaa koskien on aina huomioitava, että lastensuojeluilmoituksen tekemiseen velvoitettujen on tehtävä ilmoitus poliisille, kun heillä on tehtävässään tietoon tulleiden seikkojen perusteella syytä epäillä, että lapseen on kohdistettu seksuaalirikoksena rangaistavaksi säädetty teko (Lastensuojelulain 25 §). Sosiaali- ja terveydenhuolto tutkii oma-aloitteisesti vain akuutit tilanteet. Rikosten selvittäminen kuuluu aina poliisille. Akuuteissa tilanteissa tehdään lapsen ensivaiheen tutkimukset päivystyksenä. Muutoin sosiaali- ja terveydenhuollon toimipaikat alkavat selvittää epäilyjä ainoastaan poliisin pyytäessä virka-apua.

Suomalaisen kyselytutkimuksen mukaan seksuaalisen hyväksikäytön kokemuksia on 6–8 %:lla tytöistä ja 1–3 %:lla pojista. Oikeuspsykiatristen tutkimusten mukaan noin kaksi prosenttia aikuisväestössä tuntee seksuaalista vetovoimaa lapsia kohtaan. Määrällisesti noin 40 000 aikuista miestä Suomessa kuuluu näin riskiryhmään. (Joensuun alueella tämä on laskennallisesti noin 1000 aikuista). Rikokseen syyllistymisen riskiä nostavat muun muassa mielenterveysongelmat ja syrjäytyminen. Lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten ennaltaehkäiseminen on panostamista tulevaisuuteen sekä taloudellisesti että hyvinvoinnin näkökulmasta. Yksi lapseen kohdistuva vakava seksuaalirikos aiheuttaa liki 150 000 euron suuret suorat kustannukset valtiolle kolmen vuoden aikana. Mikäli seksuaalirikos voitaisiin estää kohdentamalla potentiaalisille tekijöille ennaltaehkäisevää terapeutista tukea, jäävät kulut 9 600 euroon henkilöä kohden. Ryhmäterapiassa kulut ovat vielä pienemmät: hieman yli 1 000 euroa henkilöä kohden. Laskelmaan ei ole otettu mukaan lapseen kohdistuvan seksuaalirikoksen tuottamia välillisiä kuluja. Rikos ja oikeusprosessi rikkovat tavallisesti sekä uhrin että tekijän lähisuhteita, tuottavat kaikille osapuolille tulonmenetyksiä sekä johtavat pahimmassa tapauksessa pitkittyneeseen traumatisoitumiseen tai syrjäytymiseen. Uhriksi joutuneen lapsen kärsimykselle ei ole olemassa rahasummaa, jolla sitä voitaisiin mitata. Seksuaalisen hyväksikäytön kokeneilla esiintyy mm. nuoruusiässä ikätovereitaan enemmän aggressiivista käytöstä, rikollisuutta, päihderiippuvuutta ja itsetuhoisuutta.

Seksuaalirikosten ennaltaehkäisy

Rikoksantorjunnassa on perinteisesti kahdenlaista lähestymistapaa. Voivaan arvioida rikosten ennalta ehkäisyä aktiivisena toimintana (lähinnä poliisin toimesta tehtävää poliisin perus- ja tutkimustyötä) tai voidaan arvioida, miten ehkäistään ettei yksilöistä tulee rikollisia tai etteivät he jatkavat rikosten tekemistä. Tässä vastineessa vastataan ennaltaehkäisyyn jälkimmäisen, sosiaalisen ehkäisemisen näkökulmasta.

Rikoksia voidaan ehkäistä vaikuttamalla niihin ominaisuuksiin, joiden vuoksi eräät ihmiset muita todennäköisemmin syyllistyvät rikoksiin. Monet tulevaa rikollisuutta ennustavat riskitekijät, kuten puutteelliset kotiolot, vanhempien alkoholismi, ristiriitainen kasvatus, hyväksikäyttö lapsuudessa, keskittymishäiriöt koulussa jne. ovat tunnistettavissa jo varhain. **Lapset ja nuoret ovatkin sosiaalisen rikosten ehkäisyn tärkein kohderyhmä**, ja menetelmässä korostetaan varhaisia toimia rikollisuuden ehkäisemiseksi. Keskeistä on ehkäistä syrjäytymistä, koska useat rikolliseksi kehittymistä edistävät tekijät ovat yhteydessä huono-osaisuuteen ja syrjäytymiseen.

- Syrjäytymistä ehkäistään laajasti riittävillä sosiaali- ja terveyspalveluilla sekä erityisesti huomioitavaa on nuorisopalveluiden yms. syrjäytymistä ehkäisevien muiden palveluiden riittävä tarjonta lapsille ja nuorille alueellisesti.
- Suurimmassa syrjäytymisriskissä oleville nuorille (esim. sijaishuollossa oleville nuorille ja maahanmuuttajanuorille) tarjotaan aktiivisesti sosiaalitoimen ja poliisin yhteistyönä seksuaalisuuteen liittyvää kasvatusta ja valistusta sekä selvitetään toisaalta mahdollisten uhrien psyk.tuen tarvetta.

- Poliisin Nuorten tiimi tekee arvokasta ennaltaehkäisevää työtä lasten ja nuorten parissa. Lastensuojelun sosiaaliohjaaja on osa poliisin Nuorten tiimiä vahvistaen viranomaisten välistä yhteistyötä ja tiedon välittämistä.

On oleellista tukea lasten ja nuorten kanssa työskentelevien osaamista lasten seksuaaliterveyden edistämisessä ja lapsen itsemääräämisen tukemiseen seksuaaliterveyskasvatuksessa. Riittävä tietotaito auttaa esim. terveydenhoitajaa havaitsemaan mahdolliset seksuaalisen hyväksikäytön oireet, hyväksikäytön sekä ennaltaehkäisemään hyväksikäytön jatkumisen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Tutkimuksen mukaan seksuaalisen hyväksikäytön kohteeksi joutuvat useimmiten esiteini-ikäiset lapset, jolloin väkivaltaan ja seksuaalisuuteen liittyvät teemat ovat erityisen tärkeitä keskustelun aiheita lapsen kanssa esim. kouluterveydenhuollossa.

Myös lapsen autonomian ja itse määräämisen tukeminen turvataito kasvatuksen avulla alakoulusta lähtien antaa lapselle valmiuksia tietoon ja taitoon perustuen suojautua seksuaaliselta hyväksikäytöltä ja seksuaalisen hyväksikäytön yrityksiltä. Varhain aloitettu oikeaoppinen seksuaaliterveyskasvatus luo pohjaa aikuisuuden hyvälle seksuaaliterveydelle. Hyvä seksuaaliterveys sisältää päätösvallan omaan kehoon ja kaikkeen seksuaalisuuteen liittyvissä asioissa. Seksuaalinen hyvinvointi edellyttää tietoa, taitoa ja lapsen itsemääräämisen tukemista. Lapsia tuleekin tukea läpi koko seksuaalisen kehityksen ottamalla ajankohtaiset asiat puheeksi. Mitä aiemmin seksuaaliterveyskasvatusta annetaan, sitä paremmin lapset osaavat kohdata tulevaisuuden hämmentävät ja epävarmat tilanteet. Samoin kuin kasvatamme ja valistamme lapsia liikenteen vaaroista, lasta tulisi valistaa seksuaalisesta ahdistelusta. Lapselle olisi esimerkiksi hyvä selvittää hänen henkilökohtaisen koskemattomuutensa rajat. Lapsen keho kuuluu ainoastaan hänelle, ei kenellekään muulle. Kehossa on yksityiset alueet, joihin kenenkään toisen ei tule asiattomasti koskea. Lasta voi myös varoittaa hyväksikäyttäjän mahdollisista houkutuskeinoista jne. Asioita ei tule selvittää siten, että lapsi pelästyy, vaan niin, että hän tuntee olonsa turvalliseksi ja varmaksi.

Internet on loistava väline oppimiseen ja tiedonhakuun ja sen käyttö on lapsilla ja nuorilla päivittäistä. Yksi suuri haasteemme onkin suojata lapsia internetin käyttöön liittyviltä riskeiltä. Yhä nuoremmat lapset osaavat käyttää internetiä ja käyttävät sitä ilman ohjeistusta ja valvontaa. 16-vuotiaista joka kolmas on mm. saanut netissä itseään selkeästi iäkkäämmiltä henkilöiltä seksuaalisesti häiritseviä viestejä. Mediakasvatus ja esimerkki kotona ja koulussa internetin turvallisesta käytöstä on erittäin tärkeää.

- Joensuun kaupungin palveluissa lapsiperhetyössä niin varhaisentuen palveluissa, kasvatus ja perheneuvonnassa kuin lastensuojelupalveluissa, ohjataan internetin käyttöä perheissä ja otetaan matalalla kynnyksellä puheeksi netti-seksi yms. lasten ikätasoon liittyvät ajankohtaiset teemat osana perustyötä.

Sosiaalinen rikosten ehkäisy **kohdistuu myös aikuisiin**, erityisesti rikoksenuusijoihin, joiden rikosura pyritään katkaisemaan mahdollisimman varhain. Sosiaalisessa rikollisuuden ehkäisyssä pyritään vaikuttamaan ihmisten itsekontrolliin ja sitoutumiseen normaaliin yhteiskuntaan.

Itsekontrollilla tarkoitetaan kykyä vastustaa erilaisia houkutuksia ja yllytyksiä. Ihmisten, joilla on heikko itsekontrolli, on vaikea suunnitella toimintaansa ja ymmärtää etukäteen sen seurauksia. Heitä houkuttelevat välittömät palkinnot, esimerkiksi jännitys, jota juuri rikollisuus ja muu poikkeava käyttäytyminen voivat tarjota. Tarve itsekontrollin vahvistamiseksi voidaan havaita mm. aikuissosiaalityön ja lastensuojelun kautta, mutta mahdollisuudet vaikuttaa siihen, mitä perheiden sisällä tapahtuu, ovat luonnollisesti rajoittuneita.

- Itsekontrollia voidaan pyrkiä vahvistamaan erilaisilla yksilöä kuntouttavilla tai perhettä tukevilla toimilla, esimerkiksi perhekuntoutuksella ja perhetyöllä.

Sitoutumisella normaaliyhteiskuntaan tarkoitetaan ihmisten sitoutumista niihin normeihin, arvoihin ja yleisesti hyväksytyihin toimintoihin, joiden ympärille arkipäiväinen elämä rakentuu. Mitä voimakkaammat siteet ovat, sitä suuremman riskin yksilö ottaa tehdessään rikoksen tai muun epäsosiaalisen teon. Koulu ja vapaa-aikasektorit ovat monella tapaa sopivia ympäristöjä lasten ja nuorten normaaliyhteiskuntaan sitoutumisen vahvistamiseen. Sitoutumista voidaan lapsien ja nuorten palveluissa tukea ja vahvistaa esimerkiksi ehkäisemällä koulupinnausta ja runsaalla vapaa-ajan toimintojen tarjonnalla.

- Aikuisten palveluista työllistymisen tukeminen ja sosiaaliset aktivointitoimet tukevat sitoutumista ja ehkäisevät syrjäytymistä.

Seksuaaliset mieltymykset rakentuvat usein jo lapsuudessa. Ne ovat osittain synnynnäisiä piirteitä ja kiinnittyvät varhaislapsuuden tilanteisiin, joissa lapsi on kokenut mielihyvää joissain tietyissä tilanteissa. Seksuaalirikosten syntyä voidaan ennaltaehkäistä ohjaamalla terapiapalveluiden piiriin niitä, joilla on kohonnut riski syyllistyä tällaiseen rikokseen. Suuri osa esim. lapsista kiinnostuneista haluaisi ottaa apua vastaan, jos sellaista olisi tarjolla. Myös EU:n direktiivi seksuaalirikosten vähentämiseksi (2011/92/EU) edellyttää jäsenmailta toimia ennaltaehkäisevien interventtioiden järjestämiseksi. Apua tulisi saada nimenomaan niiden, jotka eivät ole vielä syyllistyneet lapsiin kohdistuvaan seksuaalirikokseen, mutta haluavat saada apua tuntemuksiinsa. Terapiamuotoisella työskentelyllä annetaan uusia ajattelutapoja käsitellä asiaa ja terapialla on tarkoitus parantaa myös elämänhallintataitoja. Kun elämänhallinta muutoin saadaan kuntoon, ihminen pystyy keskittymään erilaisiin asioihin ja hallitsemaan eri osa-alueita elämässään, myös seksuaalisuuttaan. Kynnys hakea ja saada ennaltaehkäisevää terapiaa on vielä suuri.

Seksuaalirikoksen uhriksi joutuneiden tai sen uhan/riskin alla olevien tukeminen osana sosiaalista ennaltaehkäisyä tarkoittaa toimenpiteitä, joilla tarjotaan tukea uhrille tai uhan kohteena olevalle elämäntilanteessaan siten, ettei rikos häntä kohtaan enää uusiudu tai sen riski ei aktivoidu lainkaan teoksi.

Suomen tavoitteena on kehittää turvakotijärjestelmä Euroopan neuvoston suositusten edellyttämälle tasolle asteittain vuoden 2017 loppuun mennessä. Suositus perustuu ns. Istanbulin sopimukseen, EN:n yleissopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta. Joensuun turvakoti on ollut aktiivisesti kehittämisessä Suomen turvakotiverkosta. Yleissopimus velvoitti ryhtymään lainsäädäntö- tai muihin toimiin perustaakseen riittävän määrän asianmukaisia ja helposti saavutettavia turvakoteja perhe- ja lähisuhdeväkivallan uhreille. Turvakotiuusitus toteutettiin Suomessa vuonna 2015 THL:n toimesta. Myös Joensuun turvakotipalvelu järjestetään valtion ohjeistuksen mukaisesti ja rahoituksella. Turvakodille voi tulla ilman erillistä lähetettä **kotikuntaan, ikään, sukupuoleen tai erityistarpeisiin** katsomatta, mikäli on perhe- tai lähisuhdeväkivallan uhri tai kokee sen uhkaa. Turvakodille voi tulla joko yksin tai yhdessä lasten kanssa. Turvakodilla oleminen on asiakkaille maksutonta.

- Turvakodilta saa apua, tukea ja neuvontaa perhetilanteen selvittelyyn, väkivallan kierteen katkaisemiseen ja sen mahdollisesti mukanaan tuomien haasteiden selvittelyyn. Turvakodilla jokaisen asiakkaan kanssa tehdään palvelusuunnitelma ja mm. henkilökohtainen turvasuunnitelma. Turvakoti tekee tiivistä yhteistyötä mm. lastensuojelupalveluiden, psykiatrian tehostetun avohoidon kanssa sekä rikosuhripäivystyksen kanssa, mistä tarvittaessa

asiakas saa myös tukihenkilön tuekseen. Joensuun alueella on hyvin ja ajantasaisesti vastattu säännösten velvoitteisiin.

Yleissopimus velvoitti valtion ryhtymään toimiin myös ottaakseen käyttöön matalan kynnyksen palveluna ympärivuorokautisen, maksuttoman auttavan puhelimen väkivallan uhreille. Määräyksillä on merkittävää vaikutusta naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan uhrien palvelujen vahvistamisessa. Nyt THL käynnistää joulukuussa 2016 auttavan ja neuvovan puhelinpalvelun nimeltä **Nollalinja numerossa 080 005 005**. Puhelinpalvelussa ammattilaiset auttavat kaikkia, jotka kokevat lähisuhdeväkivaltaa tai naisiin kohdistuvaa väkivaltaa tai niiden uhkaa. Väkivaltaa kokevat tai heidän läheisensä saavat apua, tukea ja neuvontaa riippumatta paikkakunnasta ja kellonajasta. Nollalinjan puhelinpalvelua saa maksutta, nimettömänä ja luottamuksellisesti. Palvelua annetaan kaikille sukupuoleen katsomatta. Puhelimessa vastaavat Setlementti Tampereen koulutetut ammattilaiset. Palvelu on ainoa laatuaan Suomessa. Nollalinja-puhelinpalvelusta tulee pysyvää valtion rahoittamaa toimintaa.

- Joensuun sosiaali- ja terveyspalveluihin tullaan tilaamaan laajasti infomateriaalia tästä uudesta palvelusta tiedottamiseen ja tulemme aktiivisesti jakamaan tietoa palvelusta eri palveluissamme ja toimipisteissämme.

Joensuun kaupunki on varmistanut hyvin, että seksuaalirikosten ennaltaehkäisy eri muodoissaan on huomioitu laajasti kaikissa kaupungin järjestämissä palveluissa. Kaupunki on myös vahvistanut henkilöstönsä osaamistasoa tunnistaa, kohdata ja auttaa seksuaalirikosten uhreja.

- Lasten ja nuorten kanssa työskentelyssä sovelletaan myös em. suodatin kysymyksiä teemoja. Sosiaali- ja terveyspalveluissa on Trappan koulutettuja työntekijöitä (psykologeja, sosiaalityöntekijöitä, sosiaali-ohjaajia jne.) jotka toteuttavat yksilötyöskentelyä perheväkivaltaa kokeneiden/nähneiden lasten kanssa. Keskustelujen tavoitteena on, että lapsi pystyy vähitellen puhumaan väkivallasta ja pukemaan kokemuksensa sanoiksi yhdessä Trappan-työntekijän kanssa. (ei ole tarvittavaa psyk.hoitoa korvaava työskentelymuoto)
- Joensuun sosiaali ja terveyspalveluissa on laajasti käytössä lähisuhdeväkivallan suodatin- ja kartoituslomake (liitteenä), jonka avulla väkivallan muotona myös seksuaalinen väkivalta ja sen uhka, otetaan asiakkaan kanssa keskustelun aiheeksi. Väkivallan muotoja ja niiden ilmenemistä tulee arvioida osana asiakasprosessia aivan kuten muitakin asiakkaan riskejä tai elämän osa-alueita (joista perinteisiä ovat työ, päihteidenkäyttö, taloudellinen tilanne, terveys jne.) Sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöä on koulutettu laajasti vuosina 2013-2015 Marak-hankkeen kautta lomakkeiden käyttöön, väkivallan puheeksi ottamiseen ja asiakkaiden jatko-ohjaamiseen mm. psyk.tuentarpeen arviointiin. MARAK on menetelmä, jolla autetaan vakavaa parisuhdeväkivaltaa kokeneita uhreja tai sen uhan alla eläviä henkilöitä. Ideana on laatia moniammatillisessa työryhmässä (poliisi, sosiaalitoimi, psykiatria jne) väkivallan uhrille tai uhan alla elävälle henkilölle turvasuunnitelma ja tätä kautta parantaa hänen turvallisuutta. Työryhmä kokoontuu säännöllisesti.